

Svar på skriftligt spörsmål SSS 418/2022 rd

Svar på skriftligt spörsmål om regeringens åtgärder med anknytning till social- och hälsovårdspersonalens tillgänglighet, tillräcklighet och personaldimensioneringens ikraftträdande samt upphävandet av § 48 a i lagen om smittsamma sjukdomar

Till riksdagens talman

I det syfte som anges i 27 § i riksdagens arbetsordning har Ni, Ärade talman, till den minister som saken gäller översänt följande skriftliga spörsmål SS 418/2022/rd, undertecknat av riksdagsledamot Arja Juvonen /sannf:

Hur har regeringen under sin regeringsperiod förberett sig på tillgängligheten och tillräckligheten för personalresurserna som personaldimensioneringen kräver,

vilka förslag har arbetsgruppen, som regeringen har grundat, lagt fram om personalens tillgänglighet,

har regeringen för avsikt att upphäva § 48 a gällande vaccinationstvång för social- och hälsovårdspersonal och

kommer regeringen att upphäva ikraftträdandet av personaldimensioneringen 1.4.2023?

Som svar på detta spörsmål anför jag följande:

Om personaldimensioneringen för dygnet runt-vård för äldre föreskrevs på grund av betydande brister som försämrar kvaliteten på vården och äventyrar klientsäkerheten. Den i lagen föreskrivna skyldigheten beträffande personalens tillräcklighet och den numeriska rekommendationen i kvalitetsrekommendationen visade sig vara otillräckliga för att garantera vård av hög kvalitet och klientsäkerheten. Man konstaterade att den numeriska minimidimensioneringen i lagstiftningen som förpliktigar aktörerna är nödvändig. Skötardimensioneringen trädde i kraft i slutet av 2020, men åtföljdes av en övergångsperiod på flera år, så att kommunerna och andra serviceproducenter ska ha möjlighet att bereda sig på personalbehovet och de ökade kostnaderna.

Enligt uppföljningen av personaldimensioneringen som Institutet för hälsa och välfärd genomförde i maj 2022 har det skett en ökning av personal. Enligt den nuvarande bedömningen krävs en arbetsinsats av ytterligare 3 400 personer för att man inom äldreomsorgen fram till maj 2023

ska lyckas uppnå dimensioneringen om 0,7 skötare per klient, såsom förutsätts i lagen om stöd-
jande av den äldre befolkningens funktionsförmåga och om social- och hälsovårdstjänster för
äldre. Enligt bedömningen i november skulle en arbetsinsats av ytterligare 5 200 personer ha
krävts. För att trygga en tillräcklig bemanning vidtas flera åtgärder, som i första hand består av
metoder som redan nu omfattas av lagstiftningen. Genom att implementera indirekt arbete med
hjälp av separata resurser kan tillgången till yrkespersoner inom vårdsektorn förbättras och för
sin del säkerställa personal i enlighet med dimensioneringen. Även tillsynsmyndigheternas nya
anvisningar, som observerar den nya dimensioneringslagstiftningen, möjliggör en ökning av vård-
biträden i biträdande uppgifter. Regionala behov och hinder för rekryteringen utreds för kommu-
nernas och privata serviceproducenters del i början av hösten. Ett samarbete har inletts med ar-
bets- och näringsministeriet gällande en ökning av arbetskraftsutbildning för vårdbiträden. Dess-
utom utreds i skrivande stund möjligheterna för Servicecentret för kontinuerligt lärande och
sysselsättning (JOTPA) att främja vårdbiträdesutbildningen.

Lagen möjliggör även medräknande av personal som används till främjande av den sociala funkt-
ionsförmågan, till exempel yrkespersoner inom idrottsbranschen, i dimensioneringen. Dessutom
möjliggör den i familjevårdslagen avsedda familjevården som ges i hemmet användning av så
kallade ambulerande familjevårdare i synnerhet vid vikariat för närståendevårdares lediga dagar,
varvid vårdplatser och personal för omsorg dygnet runt frigörs för annat arbete.

Med anknytning till ändringarna i lagen om stödande av den äldre befolkningens funktionsför-
måga och om social- och hälsovårdstjänster för äldre har man utstakat riktlinjer om att öka antalet
utbildningsplatser för närvårdare med 5 000 fram till 2025 och antalet utbildningsplatser för sjuk-
skötare med 1 000 under åren 2020–2022.

Genom att ombesörja tillräckliga utbildningsmängder för personal inom social- och hälsovården,
reformera arbetsfördelningen och organiseringen av arbetet på arbetsplatserna, förbättra arbets-
hälsan samt genom att utnyttja tekniska lösningar kan man säkerställa tillgången till personal för
att förverkliga reformen och svara på framtida behov av arbetskraft. Detta arbete utförs som bäst
inom programmet för social- och hälsovårdspersonalens tillräcklighet och tillgänglighet, som re-
geringen tillsatte i november 2021. Programmets sektorsövergripande arbetsgrupp har i sitt arbete
fokuserat på att hitta praktiska och kortsiktiga lösningar för att trygga personalens tillgänglighet.
En del av åtgärderna för att lösa detta komplexa problem förutsätter utredningsarbete i en situation
där kunskapsunderlaget gällande social- och hälsovårdspersonal är bristfälligt vad gäller omfatt-
ningen av arbetskraftsbristen och orsakerna till den. Arbetsgruppen, som tillsattes i slutet av val-
perioden, har bland annat föreslagit en ökning av användningen av vårdbiträden i synnerhet inom
äldreomsorgen, ett program för att förbättra social- och hälsovårdspersonalens förutsättningar att
göra ett bra arbete och åtgärder för att påskynda den internationella rekryteringen. Tidtabellen för
personaldimensioneringens ikraftträdande granskas i ljuset av dessa åtgärder.

§ 48 a i lagen om smittsamma sjukdomar gäller uppgifter som utförs inom social- och hälsovårds-tjänster som är förknippade med en smittorisk, som orsakas av närkontakt, för allvarliga påföljder av covid-19 för utsatta klienter och patienter. Syftet med bestämmelsen är att minska risken för klienter och patienter som använder social- och hälsovårdens tjänster och som utsätts för allvarlig covid-19-sjukdom att smittas av covid-19 när de använder dessa tjänster samt att trygga tillgången till social- och hälsovårdens tjänster i en pandemisituation.

Ur perspektivet för klient- och patientsäkerhet bör det även uppmärksammas den vaccinerades egna skydd mot sjukdomen, eftersom ovaccinerade i jämförelse med vaccinerade löper en flerfaldigt högre risk att insjukna i allvarlig covid-19-sjukdom. En minskning av risken att insjukna för personal inom social- och hälsovården minskar personalens sjukfrånvaro, vilket i sin tur även ökar klient- och patientsäkerheten. Personalens frånvaro med anledning av coronainfektion kan även vara betydande med tanke på social- och hälsovårdens bärförmåga.

§ 48 a i lagen om smittsamma sjukdomar är i kraft tillfälligt fram till 31.12.2022. Dess medicinska och epidemiologiska grunder kommer att utvärderas på nytt innan ikraftträdandet löper ut.

Helsingfors 5.9.2022

Familje- och omsorgsminister Aki Lindén